

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ФІНАНСОВО - ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ"**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою Радою ПВНЗ

"Фінансово-правовий коледж"

Протокол № 3 від

« 24 » січня 2017р.

Голова Вченої ради

Т.О. Губанова Т.О. Губанова



ПРОГРАМА

**комплексного випускного кваліфікаційного іспиту
з фінансів, грошей та кредиту, фінансів підприємств**

для студентів
напряму підготовки
6.030508 Фінанси і кредит
ОР "бакалавр"

Розглянуто і схвалено на засіданні
випускової кафедри фінансів і кредиту

Протокол № 4 від 29.11.2016

КИЇВ – 2017

Укладачі: кандидат економічних наук, завідувач випускової кафедри фінансів і кредиту Мельник Вадим Владиславович, кандидат економічних наук Цалько Юлія Михайлівна.

Рецензенти: кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка Рожко Олександр Дмитрович, кандидат економічних наук, доцент кафедри страхування та ризик-менеджменту Київського національного університету імені Тараса Шевченка Приказюк Наталія Вілентинівна

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. ФІНАНСИ

2.2. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

2.3. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА КАТЕГОРІЙ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА
ДЕРЖАВНИЙ ІСПИТ

1. Пояснювальна записка

Метою державного екзамену є перевірка та оцінка рівня фахової підготовки фахівця, його здатність використовувати набуті фундаментальні знання, уміння та навички в ході виконання ним своїх функціональних обов'язків, виявлення студентами здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати тенденції соціально-економічного розвитку держави та особливостей функціонування підприємства. Методичні рекомендації розроблено з урахуванням вимог навчального плану, вони знайомлять студентів з методикою підготовки до державного екзамену, висвітлюють питання з циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, вказують на вимоги.

Зміст програми охоплює основну проблематику дисциплін, які дають змогу перевірити і оцінити набутий необхідний рівень знань та практичних навичок бакалавра.

Державний іспит з фінансів включає такі дисципліни:

1. Фінанси
2. Гроші та кредит
3. Фінанси підприємств

При прийнятті екзамену враховуються наступні критерії:

- знання навчального матеріалу дисципліни;
- вміння виділяти істотні положення навчальної дисципліни;
- вміння формулювати конкретні положення навчальної дисципліни;
- уміння застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних економічних ситуацій та вирішення прикладних проблем.

Оцінювання результатів складання державних іспитів здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Коледжі системою контролю знань:

- за національною (4-бальною) шкалою:

- відмінно;
- добре;
- задовільно;
- незадовільно.

- за 100-бальною шкалою:

- 90 – 100 балів – **відмінно** – відмінне виконання з незначними помилками,
- 85 – 89 балів – **добре** – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
- 75 – 84 бали – **добре** – в цілому змістовна робота зі значними помилками;
- 65 – 74 бали – **задовільно** – чітко, але зі значними недоліками;
- 60 – 64 бали – **задовільно** – виконання відповідає мінімальним критеріям;

менше 60 балів – *незадовільно*.

Оцінка результатів складання державного іспитіу відображається у відповідних відомостях і протоколах роботи Державної екзаменаційної комісії (ДЕК). Оцінки за державний іспит виставляються колегіально з урахуванням думки всіх членів ДЕК.

Результати комплексного державного іспитіу оголошуються в той же день після оформлення протоколів засідань державних екзаменаційних комісій.

Студентам надається право вибору екзаменаційного білету. Кожен білет складається з п'яти завдань відповідно до наведеного вище переліку фахових дисциплін.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

2.1. Фінанси

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічна природа і призначення фінансів

Виникнення та розвиток фінансів. Фінанси як економічна категорія. Призначення та функції фінансів. Фонди грошових коштів держави, підприємств, громадян та інших суб'єктів економічної діяльності. Роль фінансів на макро- та мікрорівні.

Тема 2. Фінансова система

Економічний зміст і структура фінансової системи. Рівень розвитку, правова та організаційна основа фінансової системи. Органи управління фінансами та їх функції. Державні фінанси; фінанси підприємств і організацій; фінанси домогосподарств; страхові та резервні фонди; фінансовий ринок; міжнародні фінанси. Форми і методи створення, розподілу і використання фінансових ресурсів.

Тема 3. Фінансова наука

Предмет та зміст фінансової науки. Мета, задачі та функції фінансової науки. Форм та методи створення та використання фондів фінансових ресурсів для задоволення загальнодержавних потреб. Фінансова наука як складова соціально-економічних наук. Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки.

Тема 4. Фінансова політика і фінансова безпека

Фінансова політика держави. Заходи, методи, форми організації та використання фінансів для забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства. Основна мета та завдання фінансової політики. Фактори, що визначають фінансову політику уряду. Сучасна бюджетно-податкова політика Система мобілізації фінансових ресурсів та їх використання для задоволення різноманітних потреб держави, підприємницьких структур і населення.

Правова основа та напрями реалізації фінансової політики. Внутрішня та зовнішня фінансова політика. Принципи фінансової політики, форми і методи її реалізації. Поняття фінансової безпеки держави, критерії її визначення.

Тема 5. Фінансові ресурси

Зміст, поняття та економічна природа фінансових ресурсів. Склад та структура фінансових ресурсів держави. Джерела, цільове призначення фінансових ресурсів. Характеристика зведеного балансу фінансових ресурсів держави.

Тема 6. Фінансовий механізм

Форми і методи фінансового механізму. Складові фінансового механізму. Фінансове планування й прогнозування, фінансові показники, нормативи, ліміти й резерви, стимули й санкції, система управління фінансами.

Фінансові інструменти: штрафи, пільги, фінансові нормативи, ліміти й резерви.

Фінансове регулювання та фінансове забезпечення.

Тема 7. Фінансове планування і прогнозування

Необхідність та сутність фінансового планування. Основна мета та функції фінансового планування. Методи фінансового планування. Види фінансових планів. Організація фінансового планування. Принципи фінансового планування та прогнозування. Необхідність та зміст фінансових балансів в економічній системі держави.

Тема 8. Державні фінанси

Державні фінанси як складова частина фінансової системи держави. Призначення державних фінансів. Методи і форми мобілізації фінансових ресурсів у розпорядження держави. Складові державних фінансів: державний бюджет, централізовані фонди соціального страхування, фінанси підприємств і організацій державної власності, державний кредит, державні страхові та резервні фонди.

Сфера функціонування державних фінансів. Фінанси підприємств державної власності. Державний бюджет України як основний інструмент державного регулювання економічного й соціального розвитку. Місцеві бюджети у фінансовому забезпеченні розвитку регіонів. Страхові та резервні фонди держави. Державний кредит та збалансованість бюджету.

Тема 9. Бюджет і бюджетна система

Призначення та роль бюджету. Структура та принципи побудови бюджетної системи. Склад і структура доходів та видатків бюджету. Типи бюджетних систем. Бюджетна класифікація. Бюджетний процес. Правова та організаційна основа функціонування бюджетної системи

Тема 10. Місцеві фінанси

Місцеві фінанси як важлива ланка фінансової системи держави. Форми мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування. Система фінансових відносин між місцевими та державними бюджетами. Форма мобілізації доходів і здійснення витрат місцевими органами самоврядування. Види міжбюджетних трансфертів та порядок їх розрахунку.

Тема 11. Податки і податкова політика

Економічна сутність, ознаки та функції податків. Класифікація податків. Державні, місцеві; прямі та непрямі податки, податки з юридичних та фізичних осіб. Механізм нарахування та сплати податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб, податку на землю.

Тема 12. Фінанси підприємницьких структур

Фінанси підприємницьких структур як самостійна й особлива сфера функціонування фінансів. Специфіка організації та принципи реалізації фінансів підприємницьких структур. Сутність і зміст фінансів підприємницьких структур.

Фонди фінансових ресурсів підприємства. Взаємозв'язки та взаємовідносини між підприємствами і державою при сплаті платежів до бюджету, фінансування і

дотацій із бюджету. Фінанси підприємницьких структур: фінансовий стан, санація та банкрутство.

Тема 13. Фонди фінансових ресурсів цільового призначення

Фонди фінансових ресурсів цільового призначення - самостійна ланка фінансової системи. Необхідність створення та функціонування фондів фінансових ресурсів цільового призначення. Створення та використання фондів соціального страхування. Принципи організації централізованих фондів фінансових ресурсів. Джерела формування та використання коштів Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, Фонду захисту інвалідів. Шляхи вдосконалення системи загальнообов'язкового та недержавного соціального страхування.

Тема 14. Фінансове забезпечення соціальних гарантій населенню

Соціальні гарантії - обов'язковий елемент економічної системи держави. Форми соціальних гарантій. Джерела фінансового забезпечення соціальних гарантій. Стан й розвиток системи соціальних гарантій в Україні.

Тема 15. Страхові та резервні фонди фінансових ресурсів

Страхування як специфічна ланка фінансової системи. Страхові фонди, страховики, страхувальники, об'єкт страхування, страховий ризик, страховий випадок, страхова сума, страхове відшкодування, страховий платіж, страховий тариф. Фінансові аспекти страхування.

Тема 16. Державний кредит і державний борг

Сутність та форми державного кредиту. Державний борг та його економічно обґрунтуванні межі. Форми державного кредиту. Ефективність використання державних запозичень. Поняття: конверсія, консолідація, рефінансування, уніфікація, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочення погашення і анулювання позики. Державний борг України та механізм його обслуговування. Боргова політика уряду та сучасні методи реструктуризації державної заборгованості.

Тема 17. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок – обслуговуюча ланка фінансової системи держави. Валютний ринок; ринок кредитів; ринок цінних паперів; ринок фінансових послуг. Інструменти та операції на фінансовому ринку. Складові фінансового ринку. Необхідність, призначення, внутрішня структура кожної складової фінансового ринку.

Тема 18. Фінансовий контроль

Зміст та принципи фінансового контролю. Функції, методи та види фінансового контролю. Основні елементи системи фінансового контролю, тенденції її розвитку. Органи виконавчої та законодавчої влади, що здійснюють фінансовий контроль.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навчальний посібник / За заг. ред. Базилевича В.Д. - К.: Атіка, 2004.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів.– К.: Вища школа, 2004.
3. Лютий І.О., Демиденко Л.М., Романюк М.В., Тропіна В.Б., Субботович Ю.Л. Податкова система : Навч.посіб.– 2009
4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) .– К.: КНЕУ, 2008.
5. Федосов В.М., Юрій С.І. Теорія фінансів: Підручник. – К., 2010.
6. Бюджетний кодекс України:чинне законодавство зі змінами і допов. станом на 02 вересня 2011 року- К.:Алетра; КНТ,ЦУЛ, 2011.-118с.
7. Закон України " Про Державний бюджет на 2013 рік"
8. Податковий кодекс України. Харків.-Фоліо.-2011.-270 с.
9. Закон України “Про державний внутрішній борг України” // Відомості Верховної Ради України, 1992, N41, ст.59; 2000, N35, ст.282.
10. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування " від 8 липня 2010 р. №2464-VI.
11. Закон України „Про недержавне пенсійне забезпечення” від 9 липня 2003 року N 1057-IV.
12. Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2011-2013 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 р. №170. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=289711&cat_id=289710.
13. Луніна І.О. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів.– К.: Наукова думка, 2010.
14. Поляк Г.Б.Фінанси. Навч..посіб.–М.ЮНИТИ-ДАНА, Серія «Золотий фонд російських підручників», 2010.
15. Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навчальний посібник.- К. : 2010.
16. Ткаченко Н.М. Єдиний соціальний внесок. Нарахування та сплата.- Навчально-практичний посібник. – К.: Алерта, 2011
17. Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й. Казначейська система: Підручник. – Тернопіль:Карт-бланш, 2009.
18. Юрій С.І. , Шаварина М.П.,Шаманська Н.В. Соціальне страхування.: Підручник. – К.: Кондор, 2009

2.2. Гроші та кредит

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Економічна природа та функції грошей

Походження грошей. Теорії походження грошей: раціоналістична та еволюційна. Роль держави у творенні грошей. Сутність грошей. Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні та неповноцінні гроші, перехідні форми грошей. Повноцінні гроші (товарні та металеві гроші). Роль золота та срібла в еволюції грошей. Чинники, що зумовили виокремлення золота та срібла як загального еквіваленту. Демонетизація золота. Перехідні форми грошей (паперові гроші, що були забезпечені золотими, срібними монетами, мідні монети). Сутність білонної монети, причини її виникнення. Неповноцінні гроші (паперові гроші, що нерозмінні на золото, білонні монети, депозитні гроші, квазігроші). Сутність банківських грошей та банкнот зокрема. Характеристика квазігрошей: векселі, чеки, довгострокові депозити. Вексель: сутність, класифікація (простий, переказний), визначення термінів, що пов'язані з вексельним обігом (акцепт, індосамент, аваль, алонж). Чек: сутність, класифікація. Функції грошей. Класичний підхід (К. Маркс): міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші. Сучасний підхід (Дж. М. Кейнс, Л. Харріс): міра вартості, засіб обігу, засіб платежу. Тезаврація золота. Якісні властивості грошей. Роль грошей у розвитку економіки.

Тема 2. Грошовий оборот, грошова маса та її структура

Сутність та економічна основа грошового обороту. Проблеми у висвітленні суті грошового обороту. Характеристика суб'єктів грошового обороту. Конституційні ознаки грошового обороту: єдність і безперервність. Модель грошового обороту. Структура грошового обороту. Структура грошового обороту за економічним змістом: грошовий обіг та фінансово-кредитний оборот, який складається з двох ланок: фіскально-бюджетний оборот та кредитний оборот. Характерні ознаки грошового обігу: еквівалентність, безповоротність, прямолінійність. Характерні ознаки фіскально – бюджетного обороту: нееквівалентність, безповоротний рух грошей. Характерні ознаки кредитного обороту: нееквівалентність, тимчасове користування, дохідність, поворотність. Структура грошового обороту за формою грошей, в якій відбувається грошовий оборот: безготівковий та готівковий. Сутність грошової маси та грошових агрегатів. Грошові агрегати в Україні: M0, M1, M2, M3, їх характеристика. Сутність грошової бази. Швидкість обігу грошей та її формальне визначення. Закон грошового обігу. Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор та його значення. Механізм грошово-кредитної мультиплікації.

Тема 3. Теорії грошей, їх еволюція та практика використання

Методологічні основи кількісної теорії грошей. Напрями кількісної теорії грошей: класична кількісна теорія, неокласична кількісна теорія, кейнсіанський напрям, сучасний монетаризм, кейнсіансько-монетаристський синтез.

Характеристика кожного напрямку теорій грошей, визначення засновників та з'ясування основних положень кожного з напрямів. Виявлення відмінностей між зазначеними напрямками.

Тема 4. Грошовий ринок, формування попиту та пропозиції на гроші

Сутність грошового ринку. Інструменти грошового ринку: боргові (облігації, векселі, кредитні угоди тощо) та неборгові (акції). Структура грошового ринку. Структура грошового ринку за видами інструментів, що застосовуються для переміщення грошей від продавців до покупців: ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок. Структура грошового ринку за інституційними ознаками грошових потоків: фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ. Структура грошового ринку за економічним призначенням грошових коштів, що купуються на ринку: ринок грошей та ринок капіталів. Ринок грошей – ринок короткострокових капіталів (до 1 року). Ринок капіталів - ринок довгострокових капіталів (понад 1 рік). Первинний та вторинний ринки. Поняття попиту на гроші. Цілі та мотиви попиту на гроші: трансакційний, спекулятивний мотиви та мотив завбачливості. Чинники впливу на попит грошей: зміна обсягів виробництва (зміна абсолютного рівня цін, зміна реального обсягу), швидкість обігу грошей, зміна норми процента, інфляція тощо. Графічне зображення попиту на гроші. Поняття пропозиції грошей. Чинники формування пропозиції грошей: зміна норми обов'язкового резервування, зміна типової ринкової процентної ставки, зміна багатства, тінізація підприємницької діяльності тощо. Графічне зображення пропозиції грошей. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Особливості попиту та пропозиції на гроші в умовах глобальних фінансових криз.

Тема 5. Ринок позичкових капіталів та позичковий процент

Сутність та структура фінансового ринку. Ринок позичкових капіталів. Національний та міжнародний ринки позичкових капіталів. Сутність позичкового відсотка, його основні функції та економічні межі. Види позичкових процентів. Ціноутворення на ринку позичкових капіталів: крива попиту, пропозиції, ринкова ставка проценту. Фактори, що впливають на формування процентної ставки на макро- та мікроекономічному рівнях. Номінальна та реальна процентні ставки. Скорочена та розгорнута формула номінальної процентної ставки. Формули простих та складних відсотків. Ануїтети.

Тема 6. Сутність та еволюція грошових систем

Сутність, призначення та структура грошової системи. Елементи грошової системи: найменування грошової одиниці; масштаб цін; види та купюрність грошових знаків, які мають статус законного платіжного засобу; регламентування безготівкових грошових розрахунків; регламентація готівкового грошового обороту; регламентація режиму валютного курсу та операцій з валютними цінностями; регламентація режиму банківського процесу; державні органи, які здійснюють регулювання грошового обороту та контроль за дотриманням чинного

законодавства. Класифікація грошових систем: залежно від форми, в якій функціонують гроші (системи металевого обігу: біметалізм, монометалізм; системи паперово-кредитного обігу); за характером економічної системи (ринкові, неринкові); за характером регулювання національної валютної системи (відкриті, закриті). Біметалізм: визначення, види (система подвійної валюти, система паралельної валюти, система кульгаючої валюти). Монометалізм: визначення, характерні риси, види (мідний, срібний, золотий). Золотий монометалізм: золотомонетний, золотозлитковий, золотодевізний стандарти. Характерні риси сучасних грошових систем. Становлення та розвиток грошової системи України.

Тема 7. Інфляція як невід’ємна складова грошового обігу

Сутність інфляції. Види інфляції: за формами прояву інфляції (цінова інфляція, інфляція заощаджень, девальвація); за темпами знецінення грошей (повзуча, помірна або відкрита, галопуюча, гіперінфляція); за чинниками, що призводять до інфляційних процесів (інфляція витрат, інфляція попиту). Характеристика причин інфляції. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Особливості інфляції в Україні. Сутність грошових реформ. Класифікація грошових реформ: за глибиною реформаційних заходів (структурні реформи та реформи часткового типу); за порядком введення в обіг нових грошей (одномоментні реформи та реформи паралельного типу). Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 8. Валютний ринок та валютні системи

Сутність валюти та валютних відносин. Класифікація валют: за емітентською належністю валюти (національна, іноземна, колективна); за режимом використання валюти (конвертовані та неконвертовані). Передумови запровадження конвертованості валюти. Класифікація конвертованості валюти: за повнотою конвертації (повна, часткова); за видами суб’єктів (зовнішня, внутрішня). Сутність валютного ринку. Види валютних ринків. Функції та операції валютного ринку. Чинники, що визначають кон’юнктуру валютного ринку. Сутність валютного курсу. Фактори, що впливають на формування валютного курсу. Економічні основи валютних курсів. Режими валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Сутність валютної системи. Національна та світова валютні системи. Елементи національної валютної системи. Сутність валютного регулювання. Становлення та розвиток валютної системи України. Елементи світової валютної системи. Історичний аспект розвитку світових валютних систем: світова валютна система, заснована на золотому стандарті; світова валютна система, заснована на золотодевізному стандарті (Генуезька конференція 1922 р.); Бреттонвудська валютна система (1944 р.); Ямайська валютна система (1978 р.). Міжнародні регіональні валютні системи. Міжнародні ринки грошей та капіталів.

Тема 9. Кредит у ринковій економіці

Загальні передумови та економічні чинники, що обумовлюють необхідність кредиту. Розвиток кредитних відносин. Лихварський капітал. Позичковий капітал.

Відмінності між позичковим та лихварським капіталом. Суть та специфічні ознаки кредиту, його взаємозв'язок з іншими економічними категоріями. Принципи кредитування. Суб'єкти кредитних відносин: кредитор, позичальник. Об'єкти кредитних відносин. Поняття економічних меж кредиту, причини і наслідки їх порушення. Функції кредиту: перерозподільча, емісійна, контрольна, стимулююча. Роль кредиту у розвитку економіки та соціальної сфери. Форми кредиту: 1) залежно від об'єкту кредитних відносин; 2) за суб'єктами кредитних відносин. Натуралістична та капіталотворча теорії кредиту. Кредитні відносини в умовах глобальних фінансових криз.

Тема 10. Організація кредитування в сучасних умовах

Принципи раціонального кредитування. Механізм кредитування. Основні елементи механізму кредитування (розгляд заявки позичальника на отримання кредиту; аналіз кредитоспроможності позичальника; розробка умов позики, визначення порядку забезпечення кредиту, гарантій повернення позики, підготовка та оформлення кредитних документів; контроль за кредитною операцією). Кредитоспроможність позичальника: юридичної особи, фізичної особи. Особливості визначення кредитоспроможності окремих груп позичальників. Кредитні документи (вексель, облігація, казначейське зобов'язання, ощадний, депозитний сертифікати, заставний лист, кредитна картка, кредитний договір тощо). Загальна характеристика кредитних документів. Значення кредитних документів для організації кредитних відносин. Форми забезпечення повноти й своєчасності повернення кредитів: застава рухомого чи нерухомого майна, цінні папери, передача контрактів, дебіторської заборгованості, забезпечення коштовними металами, гарантія, порука.

Тема 11. Фінансові посередники ринку позичкових капіталів

Сутність та особливості фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Сутність, структура, функції фінансових посередників у розрахунках. Сутність, структура, функції фінансових посередників у кредитуванні. Комерційні банки як складова банківської системи. Центральні банки та їх місце в банківській системі. Парабанківські фінансові посередники: страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії та взаємні фонди грошового ринку, фінансові компанії, благодійні фонди, кредитні спілки, ломбарди, міжбанківські об'єднання. Супрабанківські фінансові посередники: Світовий банк, МВФ, ЄБРР та інші міжнародні кредитні інститути. Особливості формування фінансового посередництва в Україні.

Тема 12. Центральний банк в системі фінансового посередництва.

Структура та принципи організації центральних банків. Функції центрального банку (емісійний центр країни, банк Уряду, банк банків, розробка та реалізація грошово-кредитної політики). Завдання центрального банку. Поняття грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики (державні цінні папери, цінні папери центрального банку, процентні ставки, норми обов'язкового резервування, інше). Механізм реалізації грошово-кредитної політики. Функції та

операції Національного банку України. Трансмісійний механізм грошово-кредитної політики та фактори, що визначають його дієвість. Економічна сутність та призначення кредитів Національного банку. Особливості діяльності центральних банків в умовах глобальних фінансових криз. Регулювання діяльності кредитних установ. Система центральних банків Європи.

Тема 13. Кредити банків

Сутність та функції банків. Джерела формування кредитних ресурсів банку. Механізм банківського кредитування. Первісні кредитні послуги: прямі та непрямі. Посередництво у кредиті. Прямі первісні кредитні послуги: контокорентний кредит, ломбардний кредит, дисконтний кредит, споживчий та іпотечний кредити. Непрямі первісні кредитні послуги: акцептний кредит, авальний кредит. Похідні кредитні послуги (посередництво у кредиті). Міжбанківські кредити: горизонтальний та вертикальний рівні.

Тема 14. Кредити парабанківських (небанківських) фінансових посередників

Кредитні спілки: особливості організації та напрямків вкладення коштів. Благодійні фонди. Ломбарди. Поняття лізингу. Суб'єкти та об'єкти лізингу. Класична схема здійснення лізингу. Переваги та недоліки лізингу. Різновиди лізингу. Істотні умови лізингового договору. Методи розрахунку лізингових платежів: метод складових та метод коефіцієнтів (ануїтетів). Історичний аспект факторингових послуг. Поняття факторингу. Суб'єкти, об'єкти факторингу. Ознаки факторингу. Види факторингу. Форми здійснення факторингових операцій. Методи управління факторингом. Умови договору факторингу. Угода про повне обслуговування. Факторингові платежі: плата за управління та плата за дисконтні операції.

Тема 15. Кредити міжнародних фінансово-кредитних установ

Міжнародний валютний фонд: структура, основні функції та завдання. Поняття супранаціональних банків. Світовий банк (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство гарантування інвестицій, Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних конфліктів, Спеціальний фонд допомоги Африці південніше Сахари): основні функції та завдання. Європейський інвестиційний банк. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжамериканський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Банк міжнародних розрахунків.

Тема 16. Фірмові кредити

Поняття фірмових кредитів. Види фірмових кредитів. Комерційний кредит. Суб'єкти та об'єкти комерційного кредиту. Мета комерційного кредиту. Економічні межі комерційного кредиту. Механізм комерційного кредиту. Дисконт (облік) векселя. Редисконтування векселя. Ризики у комерційному кредитуванні. Переваги

та недоліки комерційного кредиту. Франчайзинг. Види франчайзингу. Переваги та недоліки франчайзингу. Франчайзинг в Україні. Облігаційні кредити.

Тема 17. Державний кредит

Державний кредит. Види державного кредиту: 1) залежно від того, хто є позичальником; 2) залежно від місця одержання кредиту; 3) за строками; 4) залежно від порядку оформлення кредитних відносин; 5) за дохідністю; 6) за методами розміщення. Бюджетний дефіцит. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Показники бюджетного дефіциту. Державний борг. Структура внутрішнього державного боргу. Причини виникнення державного внутрішнього боргу. Інструменти внутрішнього державного боргу. Державні цінні папери. Види державних цінних паперів. Обслуговування внутрішнього державного боргу та методи управління ним. Бюджетні позики. Розвиток державного кредиту в Україні. Зовнішній державний борг. Причини виникнення зовнішнього державного боргу. Можливості держави на міжнародному ринку позичкових капіталів. Загальна характеристика традиційних зовнішніх боргових зобов'язань держав (єврооблігації, зовнішні облігації, синдіковані кредити, фідучіарні позики тощо). Оформлення кредитних угод держави на міжнародному ринку позичкових капіталів. Фінансова безпека держави. Україна та її місце на міжнародному ринку позичкових капіталів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту / Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007.
2. Гроші та кредит: підручник / І.О. Лютий, Н.І. Версаль, О.В. Любкіна, О.Д. Рожко; за заг. ред. проф. І.О. Лютого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010.
3. Гроші та кредит [Текст] : підручник / [М. І. Савлук та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М. І. Савлука ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». - 6-те вид., переробл. і допов. - К. : КНЕУ, 2011.
4. Гроші та кредит [Текст] : навч. посіб. / [М. І. Крупка та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки] ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2010. - 406 с.
5. М. Бунге: сучасний дискурс / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005.
6. Деньги. Кредит. Банки [Текст] : учеб. для студентов вузов, обучающихся по экон. спец. / под ред. Е. Ф. Жукова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : ЮНИТИ, 2011. - 783 с.
7. Миллер Р.Л., Ван–Хуз Д.Д. Современные деньги и банковское дело: Учебник для вузов: Пер. 3-го англ. изд. – М.: Инфра – М, 2000.

2.3. Фінанси підприємств

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основи фінансів підприємств.

Структура фінансової системи держави та місце фінансів підприємств в ній. Фінанси підприємств - найважливіша ланка фінансової системи країни. Сутність і функції фінансів підприємств. Характеристика основних груп фінансових відносин підприємства. Напрямки фінансової діяльності на підприємстві. Основні суб'єкти фінансових відносин. Грошові фонди та фінансові ресурси підприємств.

Тема 2. Організація фінансової діяльності підприємств.

Поняття та основні принципи організації фінансової діяльності підприємств. Основи організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи. Система управління фінансами підприємств. Зміст та завдання управління фінансами підприємств. Організаційна структури підприємства та роль фінансової служби в ній. Обов'язки фінансового персоналу. Управління окремими аспектами фінансової діяльності підприємства на основі «центрів відповідальності». Інструменти вдосконалення організації фінансової діяльності. Організація фінансової служби з врахуванням основних фінансових процесів. Оцінка ефективності організації фінансової діяльності підприємств.

Тема 3. Організація грошових розрахунків підприємств.

Сутність грошових розрахунків підприємств. Безготівкові й готівкові розрахунки. Проведення касових операцій. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття. Форми безготівкових розрахунків. Принципи організації розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями. Розрахунки чеками. Розрахунки акредитивами. Вексельна форма розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.

Тема 4. Вплив зовнішнього середовища на фінансову діяльність підприємств.

Підприємство в сфері фінансово-правових відносин. Нормативна база фінансової діяльності підприємств в Україні. Класифікація підприємств. Характеристика організаційно-правових форм ведення бізнесу. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу. Фінансова діяльність ТОВ. Акціонерні товариства та особливості їх фінансової діяльності. Повні та командитні товариства. Об'єднання підприємств та їх вплив на фінансову діяльність підприємства. Ризики в фінансовій діяльності підприємств. Фінансові ризики підприємства та їх класифікація. Основи управління фінансовими ризиками підприємства. Вартість грошей та її вплив на фінансову діяльність підприємств.

Тема 5. Депозитно-кредитні операції підприємств.

Сутність депозитно-кредитних операції підприємств. Необхідність та сутність кредитування. Позичковий капітал підприємства та його характеристика. Банківське кредитування. Небанківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування

підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Державне кредитування підприємств. Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Особливості нарахування простих відсотків (зі змінними % ставками, за умови помісячного реінвестування). Погашення підприємством заборгованості частинами. Контур фінансової операції підприємства при погашенні заборгованості частинами Актуарним методом. Контур фінансової операції підприємства при погашенні заборгованості частинами Методом торговця.

Тема 6. Формування і розподіл прибутку.

Характеристика і склад грошових надходжень підприємств. Доходи (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг. Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності. Формування валового і чистого доходу.

Формування прибутку підприємства. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Формування прибутку підприємства. Прибуток від реалізації продукції та його формування. Методи розрахунку прибутку від реалізації. Сутність і методи обчислення рентабельності. Розподіл і використання прибутку. Розподіл прибутку підприємства. Використання чистого прибутку.

Тема 7. Оборотні кошти підприємств.

Сутність і основи організації оборотних коштів. Сутність, склад і структура оборотних коштів. Класифікація і принципи організації оборотних коштів. Визначення потреби в оборотних коштах. Необхідність і способи визначення потреби в оборотних коштах. Нормування оборотних коштів для створення виробничих запасів. Нормування оборотних коштів у незавершеному виробництві і витратах майбутніх періодів. Нормування оборотних коштів для створення запасів готової продукції. Розрахунок нормативу оборотних коштів економічним методом. Стратегії фінансування оборотних активів. Характеристика джерел фінансування оборотних активів. Джерела формування оборотних коштів. Власні джерела формування оборотних коштів. Використання банківських кредитів для формування оборотних коштів. Залучення коштів інших суб'єктів господарювання. Показники стану і використання оборотних коштів. Показники стану власних оборотних коштів. Показники використання оборотних коштів і шляхи прискорення їх обертання. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства. Сутність та необхідність управління оборотним капіталом підприємства.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів.

Поняття необоротних активів та їх відтворення. Економічна сутність і класифікація основних засобів. Показники стану та ефективності використання основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Нематеріальні активи та їхня амортизація. Переоцінка та індексація вартості основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Фінансування ремонту основних засобів.

Тема 9. Фінансове планування на підприємствах.

Фінансова стратегія підприємств. Зміст, завдання та методи фінансового планування. Зміст фінансового плану та порядок його складання. Зміст та призначення бюджетів. Види бюджетів. Взаємозв'язок бюджетів. Порядок організації бюджетного процесу на підприємстві. Зміст і значення оперативного фінансового плану. Планування доходів. Графік грошових надходжень. Складання кошторису змінних та постійних витрат. Графік погашення заборгованості. Розробка бізнес-плану підприємства.

Тема 10. Оподаткування підприємств.

Податковий Кодекс України. Види податків та порядок їх сплати в Україні. Функції податків, класифікація податків. Прямі та непрямі податки. Суть, об'єкти, порядок відрахувань і сплати податків. Платники податків. Ставка податку. База оподаткування. Податкове адміністрування.

Загальна та спрощена система оподаткування, їх застосування підприємствами. Сутність податкової політики підприємства. Корпоративний податковий менеджмент у діяльності підприємства.

Тема 11. Фінансовий контролінг та моніторингу показників фінансової діяльності підприємства.

Поняття фінансового контролінгу. Функції фінансового контролінгу. Принципи, зміст та послідовність етапів побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві. Характеристика окремих видів фінансового контролінгу: стратегічний контролінг, поточний контролінг, оперативний контролінг. Інструментарій фінансового контролінгу. Управлінський облік в системі аналізу суб'єктів господарювання. Система управлінської звітності підприємств. Основні види звітів.

Сутність та послідовність основних етапів побудови системи моніторингу показників фінансової діяльності підприємства. Необхідність аналізу фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Балансові показники. Показники звіту про прибутки та збитки. Показники руху грошових засобів. Показники рентабельності та ліквідності. Показники оцінки підприємства. Показники фінансового стану підприємства. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 12. Фінансова санація та банкрутство підприємств.

Економічна сутність та зміст фінансової кризи на підприємстві. Поняття антикризового управління та його мета. Принципи антикризового управління. Діагностика (прогнозування) банкрутства підприємств. Кількісні та якісні методи прогнозування банкрутства суб'єктів господарювання. Етапи фінансової стабілізації. Внутрішні та зовнішні джерела фінансової стабілізації підприємств. Економічна сутність санації. Організація фінансової санації. Санація балансу. Сутність та методи реструктуризації суб'єктів господарювання. Форми та фінансовий механізм реорганізації підприємств. Економіко – правові засади банкрутства підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Поняття ліквідаційних процедур. Сутність мирової угоди. Вплив зовнішніх факторів на реорганізацію підприємства. Злиття та поглинання. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Славюк Р.А. Фінанси підприємств. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2010.
2. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. — К.: Алерта. – 2009. – 200 с.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2011. — 554 с.
4. Сизоненко В.О. Фінансовий менеджмент. – К.: ІОЦ «Київський університет», 2006.
5. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. Підручник - Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
6. Господарський кодекс України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Закон України “Про цінні папери і фондовий ринок” . Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
8. Податковий кодекс України. (редакція 2013 року). Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
10. Національні стандарти бухгалтерського обліку: Закони, положення, інструкції. — К.: Консалт, 2013. — 254 с.
11. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: підручник.- 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2006. – 494 С. (Вища освіта ХХІ століття).
12. Бригхем Ю., Эрхард М. Финансовый менеджмент: 10-е изд. — М., 2005.
13. Дж. К. Ван Хорн. Основы управления финансами. — М.: Финансы и статистика, 1996. — 799 с.
14. Контроллинг как инструмент управления предприятием. — М.: ЮНИТИ, 2012.
15. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І.О., Демиденко Л.М., Романюк М.В. та ін]; за ред. І.О.Лютого. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
16. Ринок боргових цінних паперів в Україні: суперечності та тенденції розвитку. монографія. / Лютий І.О., Грищенко Т.В., Любка О.В. та інші/ - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 С.
17. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А. М. Поддєрьогіна. — К.: КНЕУ, 2002.
18. Финансы предприятий / Под ред М. В. Романовского. — СПб.: Бизнес-пресса, 2012.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА КАТЕГОРІЙ , ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНИЙ ІСПИТ

Фінанси

Теоретичні питання:

1. Призначення та роль фінансів в економічній системі держави.
2. Фінансові ресурси, їх склад та характеристика.
3. Фінансова система та характеристика її ланок.
4. Види й форми соціальних гарантій населенню.
5. Фінансова політика та фінансова безпека.
6. Фінансовий механізм, його структура та характеристика основних елементів.
7. Економічна природа та форми державного кредиту.
8. Сутність, структура та методи управління державним боргом.
9. Сутність та види фінансового контролю.
- 10.Централізовані фонди цільового призначення: джерела формування та напрямки використання коштів.
- 11.Економічна сутність податків, їх роль, ознаки та функції.
- 12.Бюджет в економічній системі держави.
- 13.Місцеві бюджети – основа місцевих фінансів в Україні.
- 14..Бюджетна система України: зміст, структура та принципи її побудови.
- 15.Становлення та розвиток податкової системи України.
- 16.Економічна природа і суть страхування.
- 17.Зміст, принципи та методи фінансового планування.
- 18.Фінансовий ринок як обслуговуюча ланка фінансової системи.
- 19.Доходи та видатки місцевих бюджетів.
- 20.Міжбюджетні трансферти та порядок їх розрахунку.
- 21.Солідарна та накопичувальна система пенсійного забезпечення та напрями її реформування.
- 22.Бюджетна політика та боргова стратегія України.
- 23.Система управління державним сектором економіки та її ефективність.
- 24.Вирівнювання фінансових можливостей місцевих бюджетів.
- 25.Співробітництво України з міжнародними фінансовими інститутами.

Перелік основних категорій та понять:

1. бюджет.
2. бюджети місцевого самоврядування.
3. бюджетна політика.
4. бюджетний процес.
5. бюджетна система України.
6. внутрішній державний борг.
7. державні фінанси.
8. державні видатки.
9. державний контроль.
- 10.державний кредит.
- 11.державний борг.
- 12.зведений бюджет України.

13. конверсія.
14. міжнародні фінансові організації.
15. накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
16. обслуговування державного боргу.
17. податкова політика.
18. податкова система.
19. податковий кредит.
20. податок на додану вартість (ПДВ).
21. уніфікація позик.
22. фінансова безпека.
23. фінансова система.
24. фінансова політика.
25. фінансовий механізм.

Гроші та кредит

Теоретичні питання:

1. Сутність та функції кредиту. Форми кредиту.
2. Сутність та функції грошей. Форми грошей та їх еволюція.
3. Банківська система: суть та структура.
4. Сутність та складові валютної системи. Європейська валютна система та інші регіональні валютні системи.
5. Вимірювання грошової маси: склад та співвідношення грошових агрегатів в Україні.
6. Грошові реформи: сутність та класифікація. Грошова реформа в Україні.
7. Грошово-кредитна політика центрального банку.
8. Інфляція: сутність, типи та чинники її розвитку. Кількісне вимірювання інфляції.
9. Теорії кредиту.
10. Кредитна система: передумови виникнення, етапи еволюції та її структура.
11. Міжнародні фінансово-кредитні установи: структура та основні функції в сучасних умовах.
12. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм.
13. Спеціалізовані фінансово – кредитні установи: сутність, структура та основні функції.
14. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Чинники попиту та пропозиції на гроші. Графічна модель грошового ринку.
15. Сутність та структура грошового обороту.

Перелік основних категорій та понять:

1. біметалізм
2. валютні інтервенції
3. грошова база
4. грошова система
5. грошовий оборот
6. девальвація

7. дефляція
8. електронні гроші
9. квазігроші
10. конвертованість валюти
11. монетизація ВВП
12. паритет купівельної спроможності
13. ревальвація
14. рефінансування
15. швидкість обігу грошей

Фінанси підприємств

Теоретичні питання:

1. Місце фінансів підприємств у фінансовій системі.
2. Економічна сутність фінансів підприємств.
3. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи.
4. Управління фінансами підприємств. Фінансовий механізм підприємства та його складові.
5. Фінансові ресурси підприємства: сутність і структура.
6. Фінансове планування та бюджетування в діяльності підприємства.
7. Фінансовий контроль, контролінг та моніторинг діяльності підприємства.
8. Розрахунки підприємств готівкою та безготівкові розрахунки. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття.
9. Розрахунки підприємств з використанням платіжних документів.
10. Розрахунково-платіжна дисципліна підприємств.
11. Підприємство в сфері фінансово-правових відносин. Нормативна база фінансової діяльності підприємств в Україні. Класифікація підприємств.
12. Характеристика організаційно-правових форм ведення бізнесу та критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу.
13. Фінансова діяльність господарських товариств різного виду.
14. Об'єднання підприємств та їх вплив на фінансову діяльність підприємства.
15. Ризики в фінансовій діяльності підприємств. Фінансові ризики підприємства та їх класифікація.
16. Основи управління фінансовими ризиками підприємства.
17. Вартість грошей та її вплив на фінансову діяльність підприємств. Особливості нарахування простих відсотків (зі змінними % ставками, за умови помісячного реінвестування).
18. Погашення підприємством заборгованості частинами.
19. Необхідність, сутність та види кредитування підприємств.
20. Позичковий капітал підприємства та його характеристика. Банківське кредитування.
21. Сутність оборотних коштів та їх структура. Класифікація і принципи організації оборотних коштів.
22. Необхідність і способи визначення потреби в оборотних коштах.
23. Показники стану і використання оборотних коштів. Джерела формування оборотних коштів.

24. Економічна сутність і класифікація основних засобів.
25. Знос і амортизація основних засобів. Переоцінка та індексація вартості основних засобів.
26. Сутність і склад капітальних інвестицій та джерел їхнього фінансування. Показники стану та ефективності використання основних засобів.
27. Інвестиційна діяльність підприємств.
28. Фінансовий стан підприємства та методи його оцінки.
29. Сутність, призначення та структура системи оподаткування підприємств.
30. Фінансова санація підприємства.

Перелік основних категорій та понять:

1. фінанси підприємств
2. бюджетування
3. інвестиційна діяльність підприємства
4. облігація
5. фінансова діяльність підприємства
6. власний капітал підприємства
7. контролінг
8. фінансові ресурси підприємства
9. фінансові ризики підприємства
10. асоціація
11. фінансова інвестиція
12. пайовий капітал
13. акція
14. санація балансу
15. консорціум
16. акредитив
17. інкасо
18. нематеріальні активи
19. оборотні активи,
20. нерозподілений прибуток
21. публічне акціонерне товариство
22. товариство з обмеженою відповідальністю
23. повне товариство
24. командитне товариство
25. приватне підприємство
26. лізинг
27. основні засоби
28. резервний капітал
29. вексель
30. корпорація